Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
EVGENI TANCHEV
föredraget den 15 juli 2021 [1]

Mål C-725/19

IO
mot
Impuls Leasing România IFN SA

(begäran om förhandsavgörande från Judecătoria Sectorului 2 București (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest, Rumänien))

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal – Artiklarna 6.1 och 7.1 – Effektivitetsprincipen – Verkställighetsförfaranden – Nationell rätt som hindrar en domstol som prövar en invändning mot verkställighet att pröva huruvida avtalsvillkoren är oskäliga – Förekomst av en fristående talan”

I. Inledning

1. Begäran om förhandsavgörande, som har lämnats in av Judecătoria Sectorului 2 București (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest, Rumänien), avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (nedan kallat direktiv 93/13).[2] Den lämnas in mot bakgrund av verkställighetsförfaranden som genomförs på grundval av ett leasingavtal med status som exekutionstitel.

2. Den viktigaste fråga som väcks av förevarande mål är i princip om artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en domstol inom ramen för en konsuments invändning mot verkställighet varken på konsumentens begäran eller ex officio har möjlighet att pröva huruvida avtalsvillkoren är oskäliga, eftersom konsumenten enligt nationell rätt har möjlighet att genom en fristående talan inleda ett förfarande där det kan prövas huruvida avtalet innehåller oskäliga villkor.

3. Förevarande mål prövas av domstolen parallellt med fyra andra mål (C-600/19, C-693/19, C-831/19 och C-869/19) för vilka jag avger mina förslag till avgörande i dag. De målen baseras på respektive begäran om förhandsavgörande från Spanien och Italien och berör liknande och potentiellt känsliga frågor som gäller omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att ex officio pröva oskäligheten i avtalsvillkor i enlighet med domstolens rättspraxis i tolkningen av direktiv 93/13 och förhållandet till vissa principer i nationell processrätt.

[1] Originalspråk: engelska.

[2] EGT L 95, 1993, s. 29 (svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).

4. Detta mål ger följaktligen domstolen tillfälle att utveckla sin rättspraxis om rättslig prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga i enlighet med direktiv 93/13 med avseende på påskyndade förfaranden där borgenärer vill driva in konsumentskulder i medlemsstaterna.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

5. Artikel 6.1 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna ska föreskriva att oskäliga villkor som används i avtal som en näringsidkare sluter med en konsument inte är, på sätt som närmare stadgas i deras nationella rätt, bindande för konsumenten och att avtalet skall förbli bindande för parterna på samma grunder, om det kan bestå utan de oskäliga villkoren.”

6. Artikel 7.1 i direktiv 93/13 har följande lydelse:

”Medlemsstaterna ska se till att det i konsumenternas och konkurrenternas intresse finns lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i avtal som näringsidkare sluter med konsumenter.”

B. Rumänsk rätt

7. *Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesionişti şi consumatori* (lag nr 193/2000 om oskäliga villkor i avtal som har ingåtts mellan näringsidkare och konsumenter) av den 6 november 2000 (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr 560 av den 10 november 2000), i dess ändrade lydelse (nedan kallad lag nr 193/2000), införlivar direktiv 93/13 i rumänsk rätt.

8. I artikel 713.2 i *Codul de procedură civilă* (civilprocesslagen), i den nu gällande lydelsen, som följer av ändringen genom lag nr 310/2018, [3] föreskrivs följande:

”Om utmätningen görs på grund av en annan exekutionstitel än ett domstolsavgörande, får faktiska eller rättsliga omständigheter som gäller den rättighet som ligger till grund för exekutionstiteln endast åberopas om det i lagen inte stadgas något rättsmedel för ogiltigförklaring av exekutionstiteln, däribland talan vid allmän domstol.”

9. I artikel 713.2 i civilprocesslagen i dess lydelse före ändringen genom lag nr 310/2018 föreskrevs följande:

”Om utmätningen görs på grund av en annan exekutionstitel än ett domstolsavgörande, får faktiska eller rättsliga omständigheter som gäller den rättighet som ligger till grund för exekutionstiteln endast åberopas om det i lagen inte stadgas något specifikt rättsmedel för ogiltigförklaring av exekutionstiteln.”

[3] Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor normative act (lag nr 310/2018 om ändring och komplettering av lag nr 134/2010 om civilprocesslagen samt andra normativa rättsakter) (*Monitorul Oficial al României*, del I, nr 1074 av den 18 december 2018) (lag nr 310/2018), som trädde i kraft den 21 december 2018.

III. Bakgrund, förfarandet och tolkningsfrågan

10. Enligt begäran om förhandsavgörande ingick Impuls Leasing România IFN SA (nedan kallat Impuls Leasing), i egenskap av leasegivare, och IO, i egenskap av konsument och leasetagare, den 20 augusti 2008 ett finansiellt leasingavtal om användning av ett motorfordon under en period av 48 månader.

11. Därefter klarade IO inte längre av att uppfylla sina betalningsskyldigheter enligt avtalet. Den 19 mars 2010 återlämnade IO motorfordonet till Impuls Leasing. Den 29 juni 2010 sålde Impuls Leasing motorfordonet till tredje man för ett belopp på 5 294,12 euro.

12. Den 15 oktober 2010 ingav Impuls Leasing en ansökan till kronofogden om utmätning mot IO på grund av avtalet. Efter indrivning av ett belopp om 5 168,28 rumänska lei (RON) (cirka 1 200 euro) avbröts utmätningsförfarandet den 16 november 2016, eftersom IO saknade utmätningsbara tillgångar.

13. Den 26 mars 2019 ingav Impuls Leasing en ny ansökan om utmätning mot IO på grund av samma avtal till en ny kronofogdemyndighet och begärde avveckling av de fordringar som enligt Impuls Leasing fortfarande var utestående, till ett belopp av 137 502,84 rumänska lei (RON) (cirka 29 000 euro).

14. Genom ett avgörande av den 12 april 2019 godkände Judecătoria Sectorului 2 București (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest) ansökan om utmätning av det beloppet plus utmätningskostnaderna.

15. Kronofogden fastställde utmätningskostnaderna genom ett beslut av den 8 maj 2019. Samma dag verkställde den myndigheten utmätningsåtgärderna, vilket IO informerades om.

16. Den 24 maj 2019 framställde IO en invändning mot verkställighet till Judecătoria Sectorului 2 București (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest) och yrkade att de verkställighetsbeslut som hade antagits i de förfarandena skulle ogiltigförklaras och att den situation som förelåg före den utmätning som genomförts på grundval av avtalet skulle återställas.

17. Den hänskjutande domstolen anger att det avtal på grund av vilket utmätningsförfarandet inleddes mot IO innehåller vissa villkor som skulle kunna betraktas som oskäliga enligt lag nr 193/2000, som införlivar direktiv 93/13 i rumänsk rätt. I det avseendet konstaterar den hänskjutande domstolen att enligt klausul 10.9.1 i avtalet har leasegivaren, för det fall att leasetagaren är sen med betalningen, rätt att påföra dröjsmålsränta på 0,35 procent per dag på restskulden och att Impuls Leasing enligt den klausulen kräver 116 723,72 rumänska lei (cirka 25 000 euro), medan det totala värdet på avtalet var 9 232,07 euro. Den hänskjutande domstolen påpekar dessutom att klausul 13 i avtalet avgör storleken på den ersättning för skada som kan utkrävas om leasetagaren inte uppfyller sina avtalsenliga skyldigheter och att Impuls Leasing på grundval av den klausulen begär ersättning för bland annat ett kapitalunderskott på 25 155,43 rumänska lei (cirka 5 300 euro) och obetalda fakturor på 13 453,96 rumänska lei (cirka 2 800 euro).

18. Den hänskjutande domstolen förklarar att enligt artikel 713.2 i civilprocesslagen i dess lydelse före ändringen genom lag nr 310/2018 kunde en nationell domstol pröva huruvida avtalsvillkor var oskäliga inom ramen för en invändning mot verkställande eftersom det, i fråga om leasingavtal, inte fanns något specifikt rättsmedel för ogiltigförklaring i den mening som avses i den bestämmelsen. Enligt den nu gällande versionen av artikel 713.2 i civilprocesslagen, i dess

ändrade lydelse enligt den lagen, som är tillämplig på det nationella målet, är detta dock enbart fallet om det inte finns något rättsmedel för ogiltigförklaring av sådana avtal, inbegripet talan vid allmän domstol. Eftersom en konsument kan väcka talan vid allmän domstol av den typen i enlighet med lag nr 193/2000 där sådana avtal får prövas för att avgöra om de innehåller oskäliga villkor, innebär detta enligt den hänskjutande domstolen att en nationell domstol inte längre kan pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga inom ramen för en invändning mot verkställande.

19. Den hänskjutande domstolen konstaterar att nationella verkställighetsförfaranden med hänsyn till EU-domstolens praxis och i enlighet med effektivitetsprincipen inte får göra det omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som konsumenter har enligt unionsrätten och att dessa rättigheter endast kan skyddas effektivt om nationell processrätt också tillåter en prövning ex officio av huruvida avtalsvillkor är oskäliga i samband med verkställighetsförfaranden. Därför undrar den hänskjutande domstolen om artikel 713.2 i civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 310/2018, är förenlig med direktiv 93/13, eftersom konsumenter tvingas väcka talan vid allmän domstol utan att kunna utöva de rättigheter som de tillerkänns enligt det direktivet genom en invändning mot verkställighet.

20. Mot denna bakgrund beslutade Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest) att vilandeförklara det nationella målet och att ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska direktiv 93/13/EEG, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, tolkas på så sätt att det utgör hinder för en nationell lagstiftning såsom den gällande rumänska lagstiftningen angående villkoren för att en invändning mot verkställighet ska tas upp till prövning – artikel 713.2 i *Codul de procedură civilă* (civilprocesslagen), i dess lydelse enligt lag nr 310/2018 – enligt vilken en domstol inom ramen för en invändning mot verkställighet varken på konsumentens begäran eller ex officio har möjlighet att pröva huruvida villkoren i ett leasingavtal som utgör en exekutionstitel är oskäliga, eftersom det i lagen anges ett rättsmedel i form av talan vid allmän domstol för prövning av huruvida avtal som har ingåtts mellan en ’konsument’ och en ’näringsidkare’ innehåller oskäliga villkor i den mening som avses i direktivet?”

21. Skriftliga yttranden har getts in till domstolen av Impuls Leasing och av Europeiska kommissionen. Dessa parter samt IO och den rumänska regeringen deltog i förhandlingen den 27 april 2021.

IV. Sammanfattning av parternas yttranden

22. Enligt IO utgör verkställighetsförfarandet ett påskyndat förfarande som inte är avsett att lösa en tvist, där en domstol fattar ett beslut inom stängda dörrar om att godkänna verkställigheten inom en period på sju dagar efter det att anmälan om fordran har lämnats in, utan att parterna sammankallas. IO betonar att det inte finns några andra möjligheter att bestrida beslutet om att godkänna verkställigheten än att invända mot verkställigheten.

23. Impuls Leasing hävdar att frågan inte kan tas upp till prövning eftersom den avser tolkningen av nationell processrätt och hävdar i andra hand att det inte råder någon motsägelse mellan artikel 713.2 i civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 310/2018, och direktiv 93/13. Impuls Leasing menar att den möjlighet att väcka talan vid allmän domstol som erbjuds parter i målet inte begränsar deras processuella rättigheter och med beaktande av EU-domstolens praxis

har nationella domstolar rätt att ex officio pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga mot bakgrund av direktiv 93/13, även i samband med verkställighetsförfaranden, vilket innebär att det säkerställs ett effektivt skydd för konsumenter.

24. Den rumänska regeringen hävdar att direktiv 93/13 inte utgör hinder för den berörda nationella lagstiftningen. Den förklarar att verkställighetsförfarandena utförs på grundval av ett domstolsbeslut eller en exekutionstitel, inbegripet leasingavtal, som avtalet i förevarande mål.[4] För att inleda verkställighetsförfarandet lämnar en leasegivare in en ansökan till den behöriga kronofogden och den tjänstemannen begär att domstolen ska utfärda ett beslut om godkännande av verkställighet. Domstolen fattar sitt beslut inom en kort tidsfrist inom ramen för ett förfarande som inte är avsett att lösa en tvist, utan att parterna sammankallas. I det sammanhanget kontrollerar domstolen att vissa formella villkor är uppfyllda och den kan inte vägra att godkänna verkställigheten med hänvisning till att exekutionstiteln innehåller oskäliga villkor.

25. Den rumänska regeringen påpekar att en gäldenär genom en invändning mot verkställighet får begära att beslutet om att godkänna verkställighet upphävs, inom en frist på 15 dagar. Eftersom det beslutet inte har rättskraft får det bestridas när gäldenären framställer invändningen och, eftersom avtalsvillkorens oskälighet inte får åberopas, inbegripet under tidsfristen på 15 dagar, uppstår inte heller preskription. Enligt 713.2 i civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 310/2018, kan en konsument, som gäldenär, inte hänvisa till att avtalsvillkor är oskäliga i en invändning mot verkställighet, eftersom hon eller han kan väcka talan vid allmän domstol, vilket är en fristående talan som inte kan preskriberas, där den rättsliga prövningen av oskäliga avtalsvillkor kan göras. I den talan kan konsumenten begära uppskov med verkställigheten, vilket är en faktor som inte beaktas av EU-domstolen i beslutet av den 6 november 2019 i målet BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital.[5] Den rumänska regeringen gör gällande att detta kan genomföras snabbt om det kan visas att det krävs skyndsamhet, omständigheterna under vilka uppskov med verkställigheten beviljas är desamma som skulle ha förelegat om förfarandet avbröts genom en invändning mot verkställighet och en säkerhet har ställts på samma sätt i den talan som i en invändning mot verkställighet.

26. Kommissionen hävdar att direktiv 93/13 utgör hinder mot den berörda nationella lagstiftningen. Den menar att artikel 713.2 i civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 310/2018, ger upphov till en betydande risk för att konsumenter inte kommer att omfattas av det skydd som garanteras genom direktiv 93/13. En talan vid allmän domstol omfattas visserligen inte av en tidsbegränsning, men den talan påverkar inte verkställighetsförfarandet, som alltså kan genomföras innan en domstol i den talan har beslutat att underlåta att tillämpa de oskäliga avtalsvillkoren, och även om det är möjligt för en konsument att begära uppskov med verkställighet i den talan kan kravet i artikel 719.2 i civilprocesslagen om att en säkerhet ska ställas, beräknad på grundval av värdet av föremålet för fordran, leda till höga kostnader för konsumenten och avskräcka honom eller henne från att väcka en sådan talan. Som kommissionen framförde vid förhandlingen är situationen i förevarande mål sämre än den som gav upphov till beslutet av den 6 november 2019 i målet BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital,[6] eftersom det inte finns någon möjlighet för en nationell domstol att pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga under något skede av verkställighetsförfarandet, vilket strider mot de krav som fastställs i EU-domstolens praxis.

[4] Den rumänska regeringen anger att i enlighet med nya lagreformer, som inte är tillämpliga i tidsmässigt hänseende (ratione temporis) på det nationella målet, har verkställbarheten för leasingavtal där leasetagaren är en konsument tagits bort.

[5] C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950.

[6] C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950.

V. Rättslig bedömning

27. Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 mot bakgrund av effektivitetsprincipen utgör hinder för nationell rätt som inte tillåter en domstol att, inom ramen för förfaranden där konsumenten bestrider verkställigheten, ex officio eller på konsumentens begäran pröva oskäligheten i avtalsvillkor i det avtal som utgör exekutionstitel på grund av att konsumenten har möjlighet att genom en fristående talan inleda ett förfarande där avtalet kan prövas för att avgöra om det innehåller oskäliga villkor.

28. Som framgår av begäran om förhandsavgörande uppstår frågan ur de procedurmässiga arrangemang som fastställs i rumänsk rätt och som, efter ändringen av artikel 713.2 i civilprocesslagen genom lag nr 310/2018 (se punkterna 8 och 9 i detta förslag till avgörande), innebär att en domstol som prövar en invändning mot verkställighet inte längre får pröva huruvida avtalsvillkor är oskäliga, eftersom det föreligger en fristående talan som måste väckas av konsumenten för att det ska kunna göras en rättslig prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga enligt direktiv 93/13.

29. För att besvara den fråga som väcks i förevarande mål kommer jag först att ta upp Impuls Leasings argument om huruvida frågan kan tas upp till prövning (avsnitt A). Därefter kommer jag att överväga domstolens praxis i fråga om den nationella domstolens prövning ex officio av avtalsvillkors oskälighet enligt direktiv 93/13 (avsnitt B) och tillämpningen av de principer som har utvecklats i denna praxis på förevarande mål (avsnitt C).

30. På grundval av den analysen har jag dragit slutsatsen att tolkningsfrågan i förevarande mål kan tas upp till prövning och att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgör hinder för den berörda nationella lagstiftningen.

A. Huruvida frågan kan tas upp till prövning

31. Enligt de argument som Impuls Leasing har lagt fram kan tolkningsfrågan i förevarande mål inte tas upp till prövning eftersom den avser tolkningen av nationell rätt.

32. Jag anser att dessa argument bör underkännas.

33. Enligt fast rättspraxis är det – i ett förfarande enligt artikel 267 FEUF, som vilar på en tydlig funktionsfördelning mellan de nationella domstolarna och EU-domstolen – den nationella domstolen som är ensam behörig att fastställa och bedöma omständigheterna i målet samt att tolka och tillämpa den nationella lagstiftningen. Domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när den fråga som ställts avser tolkningen av unionsrätten.[7]

34. Eftersom frågan i förevarande mål avser tolkningen av direktiv 93/13 är EU-domstolen behörig att pröva den.

35. Därför anser jag att tolkningsfrågan i förevarande mål kan tas upp till prövning.

[7] Se dom av den 29 april 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, punkt 64).

B. Domstolens relevanta rättspraxis i fråga om nationella domstolars prövning ex officio av oskäliga avtalsvillkor

36. Enligt 6.1 i direktiv 93/13 ska medlemsstaterna föreskriva att oskäliga villkor som används i konsumentavtal inte är bindande för konsumenten.[8] Artikel 7.1 i det direktivet jämförd med skäl 24 i samma direktiv innebär att medlemsstaterna åläggs att föreskriva lämpliga och effektiva medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor i konsumentavtal.[9] Då dessa bestämmelser har föranlett en omfattande rättspraxis kommer jag att beskriva de principer som följer av denna rättspraxis som rör förekomsten och omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att ex officio pröva oskäligheten i avtalsvillkor och som är högst relevanta för min bedömning av förevarande mål.

1. Förekomsten av den nationella domstolens skyldighet att göra en prövning ex officio

37. Enligt fast rättspraxis grundar sig det genom direktiv 93/13 införda skyddssystemet på tanken att konsumenten befinner sig i underläge i förhållande till näringsidkaren när det rör sig om såväl förhandlingsposition som informationsnivå, vilket medför att konsumenten godkänner villkor som näringsidkaren har utformat i förväg, utan att kunna påverka villkorens innehåll.[10] För att säkerställa det skydd som avses med direktiv 93/13 kan den ojämlika situationen mellan konsumenten och näringsidkaren endast uppvägas av ett faktiskt ingripande från någon annan än de avtalsslutande parterna.[11]

38. Med hänsyn till arten och betydelsen av det allmänintresse som ligger till grund för det skydd som direktiv 93/13 ger konsumenter är den nationella domstolen således skyldig att, så snart den har tillgång till sådana uppgifter om de rättsliga eller faktiska omständigheterna som är nödvändiga i detta hänseende, ex officio pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt och därigenom undanröja obalansen mellan konsumenten och näringsidkaren.[12] Denna skyldighet är ett medel för att uppnå det resultat som föreskrivs i artikel 6.1 i direktiv 93/13, det vill säga att förhindra att en konsument blir bunden av ett oskäligt villkor, och att bidra till att förverkliga det mål som avses i artikel 7.1 i direktivet, eftersom en sådan granskning kan ha en avskräckande verkan som bidrar till att hindra fortsatt användning av oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal.[13]

2. Omfattningen av den nationella domstolens skyldighet att göra en prövning ex officio

39. Enligt lika fast rättspraxis kräver direktiv 93/13 att medlemsstaterna inrättar en mekanism som säkerställer att alla avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling kan prövas så att det kan avgöras om de är oskäliga.[14] Domstolen har även understrukit att de särdrag

[8] Se dom av den 27 januari 2021, Dexia Nederland (C-229/19 och C-289/19, EU:C:2021:68, punkt 57). Se även det tjugoförsta skälet i direktiv 93/13. Som domstolen har konstaterat utgör artikel 6.1 i direktiv 93/13 en tvingande bestämmelse som har till syfte att ersätta den formella jämvikt mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter som följer av avtalet med en verklig jämvikt, så att parterna blir jämbördiga. Se dom av den 11 mars 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 24).

[9] Se dom av den 9 juli 2020, Raiffeisen Bank och BRD Groupe Societé Générale (C-698/18 och C-699/18, EU:C:2020:537, punkt 52).

[10] Se dom av den 27 juni 2000, Océano Grupo Editorial and Salvat Editores (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 25) och dom av den 26 mars 2019, Abanca Corporación Bancaria och Bankia (C-70/17 och C-179/17, EU:C:2019:250, punkt 49).

[11] Se dom av den 9 november 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 48) och dom av den 11 mars 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punkt 25).

[12] Se dom av den 4 juni 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punkterna 31 och 32) och dom av den 4 juni 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punkt 37).

[13] Se dom av den 9 juli 2015, Bucura (C-348/14, ej publicerad, EU:C:2015:447, punkt 42).

[14] Se dom av den 3 mars 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 44).

som kännetecknar det domstolsförfarande som enligt nationell rätt tillämpas på förhållandet mellan konsumenter och säljare eller leverantörer under dessa förhållanden inte kan påverka det rättsliga skydd konsumenten ska åtnjuta enligt direktiv 93/13. [15]

40. Domstolen har visserligen redan, i flera avseenden och med beaktande av de krav som uppställs i artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, angett på vilket sätt den nationella domstolen ska säkerställa skyddet av de rättigheter som konsumenterna tillerkänns genom detta direktiv, men så länge förfarandena för bedömning av avtalsvillkor som påstås vara oskäliga inte harmoniseras i unionsrätten omfattas de av medlemsstaternas interna rättsordningar, förutsatt att dessa inte är mindre förmånliga än de som gäller för liknande situationer som regleras av nationell rätt (likvärdighetsprincipen) och inte innebär att det blir omöjligt eller orimligt svårt att utöva de rättigheter som föreskrivs enligt unionsrätten (effektivitetsprincipen). [16]

41. Vad gäller effektivitetsprincipen har domstolen angett att varje fall där frågan uppkommer huruvida en nationell processuell regel gör det omöjligt eller orimligt svårt att tillämpa unionsrätten måste bedömas med beaktande av regelns funktion i förfarandet som helhet – med beaktande av dess förlopp och särdrag – i förekommande fall med beaktande av de principer som ligger till grund för det nationella domstolssystemet, såsom skyddet för rätten till försvar, rättssäkerhetsprincipen och principen om en ändamålsenlig handläggning. [17]

42. EU-domstolen har vidare fastställt att det faktum att konsumenten enbart kan åberopa skyddet enligt direktiv 93/13 om han eller hon väcker talan vid domstol i sig inte anses strida mot effektivitetsprincipen, eftersom skyddet baseras på antagandet om att någon av parterna i avtalet kommer att väcka talan vid en nationell domstol. [18] Mot bakgrund av artikel 7.1 i direktiv 93/13 och effektivitetsprincipen måste de lämpliga och effektiva medlen för att förhindra framtida bruk av oskäliga villkor i konsumentavtal emellertid innefatta bestämmelser som garanterar konsumenten ett effektivt domstolsskydd som gör det möjligt för konsumenten att väcka talan mot det omtvistade avtalet, inklusive under verkställighetsförfarandet, under rimliga processuella villkor. Konsumentens utövande av sina rättigheter får därvid inte villkoras av bland annat frister eller kostnader som minskar utövandet av de rättigheter som garanteras genom direktiv 93/13. [19]

43. Domstolen har framför allt slagit fast att ett effektivt skydd av de rättigheter som följer av direktiv 93/13 endast kan säkerställas om det nationella processrättsliga systemet tillåter en prövning ex officio av huruvida villkoren i det avtalet eventuellt är oskäliga, antingen i samband med förfarandet för utfärdande av betalningsföreläggande eller i samband med förfarandet för verkställighet av betalningsföreläggandet. [20] Om det inte föreskrivs någon domstolsprövning ex officio av om villkoren i det berörda avtalet är oskäliga i samband med verkställigheten av betalningsföreläggandet, ska den nationella lagstiftningen anses undergräva det effektiva skydd som ges genom direktiv 93/13, om den inte föreskriver att en sådan prövning ska ske i samband med utfärdandet av föreläggandet eller – när en sådan prövning föreskrivs enbart i samband med bestridande av en utfärdat föreläggande – om det föreligger en icke försumbar risk för att den berörda konsumenten inte inkommer med det nödvändiga bestridandet, antingen för att den frist som gäller för detta är mycket kort, för att konsumenten avskräcks från att försvara sig med

[15] Se dom av den 21 april 2016, Radlinger och Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 50).

[16] Se dom av den 26 juni 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punkterna 45 och 46).

[17] Se dom av den 22 april 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punkt 53).

[18] Se dom av den 1 oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 63).

[19] Se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 juni 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punkt 57).

[20] Se dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 44) och beslut av den 6 november 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital (C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950, punkt 25).

tanke på de kostnader som en talan vid domstol innebär i förhållande till beloppet av den omtvistade skulden eller för att den nationella lagstiftningen inte föreskriver att konsumenten måste ges all nödvändig information för att denne ska förstå omfattningen av sina rättigheter.[21] Direktiv 93/13 utgör alltså hinder för nationell lagstiftning som medger att ett betalningsföreläggande utfärdas utan att konsumenten någon gång under förfarandet garanteras en domstolsprövning av om avtalet innehåller oskäliga villkor.[22]

44. Dessutom har domstolen betonat vikten av interimistiska åtgärder, inbegripet inställande av verkställighet, när detta är nödvändigt för att säkerställa att det slutliga avgörandet från den domstol som ska bedöma fastställelsetalan, och som är behörig att bedöma huruvida detta villkor är oskäligt, får full verkan.[23]

45. I domen av den 26 juni 2019 i målet Kuhar,[24] fann domstolen till exempel att direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgjorde hinder för nationell lagstiftning som innebar att en nationell domstol i ett förfarande för utmätning av egendom inte hade möjlighet att, vare sig ex officio eller på konsumentens begäran, pröva huruvida avtalsvillkoren var oskäliga och på den grunden skjuta upp den begärda verkställigheten. Framför allt konstaterade domstolen att konsumentens möjlighet att begära uppskov med verkställigheten omfattades av strikta rättsliga villkor och borgenärens rätt att kräva att en säkerhet betalas, vilket i praktiken innebar att det var omöjligt att få ett sådant uppskov, eftersom det var sannolikt att gäldenären inte skulle ha de ekonomiska resurser som krävdes. Vidare betonade domstolen att det var uppenbart otillräckligt för att säkerställa att konsumentskyddet enligt direktiv 93/13 fick fullt genomslag att prövningen av om avtalsvillkoren var oskäliga endast kunde göras av den domstol som senare prövade en eventuell talan i sak om ogiltighet av dessa oskäliga villkor väckt av konsumenten. Med tanke på att den domstol som tagit emot begäran om verkställighet inte kunde skjuta upp verkställigheten var det sannolikt att en utmätning av den pantsatta fastigheten skulle vara genomförd innan den domstol som prövade målet i sak meddelade sitt avgörande, vilket innebar att konsumenten endast skulle dra fördel av skyddet i efterhand i form av ekonomisk ersättning. Ett sådant skydd var ofullständigt och otillräckligt och utgjorde inte ett lämpligt eller effektivt medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor enligt artikel 7.1 i direktiv 93/13.

46. Det bör också förtydligas att beslutet av den 6 november 2019 i målet BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital[25] gällde verkställighetsförfaranden enligt rumänsk lagstiftning i en situation som hade uppstått före ändringen av artikel 713.2 i civilprocesslagen genom artikel nr 310/2018. I det beslutet fann domstolen att direktiv 93/13 utgjorde hinder för nationell lagstiftning där det föreskrevs en tidsfrist på 15 dagar inom vilken en konsument genom att invända mot verkställighet fick åberopa oskäliga avtalsvillkor, trots att konsumenten enligt nationell lagstiftning hade rätt att väcka en fristående talan som inte omfattades av någon tidsbegränsning, men som inte heller hade någon verkan på verkställighetsförfarandet. Domstolen underströk att om verkställighetsförfarandet avslutades

21 Se dom av den 20 september 2018, Danko och Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 46 och punkt 2 i domslutet) och beslut av den 6 november 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital (C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950, punkt 26). I detta avseende har domstolen fastställt att höga domstolskostnader i sig sannolikt kan avskräcka konsumenter från att framställa en invändning mot verkställighet eller att väcka talan för att göra gällande sina rättigheter enligt direktiv 93/13. Se dom av den 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 68) och dom av den 16 juli 2020, Caixabank och Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 och C-259/19, EU:C:2020:578, punkterna 98 och 99).

22 Se dom av den 20 september 2018, Danko and Danková (C-448/17, EU:C:2018:745, punkt 49) och beslut av den 6 november 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital (C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950, punkt 28).

23 Se dom av den 1 oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkterna 44 och 45).

24 C-407/18, EU:C:2019:537, särskilt punkterna 60–63 och 68.

25 C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950, särskilt punkterna 29–34.

innan domstolen i den fristående talan hade meddelat sitt avgörande innebar detta att konsumenten endast fick skydd i efterhand, vilket var ofullständigt och otillräckligt med hänsyn till direktiv 93/13 och således var i strid med målet för artikel 7.1 i direktivet.

47. Av denna nämnda rättspraxis följer att medlemsstaterna inte är skyldiga enligt direktiv 93/13 att anta ett visst processrättsligt system för domstolsprövningen av huruvida avtalsvillkor är oskäliga, förutsatt att de uppfyller sina skyldigheter enligt unionsrätten, inklusive likvärdighets- och effektivitetsprinciperna, och därför säkerställer att en kontroll utförs av en nationell domstol av huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt, oavsett förfarande. Det måste göras en prövning ex officio, antingen av den första domstolen i förfarandet, eller av den andra domstolen, oavsett om talan har väckts om verkställighet eller i sak, vilken kan inledas av konsumenten, förutsatt att det inte föreligger en betydande risk för att konsumenten inte skulle använda sig av ett sådant förfarande, vilket skulle hindra möjligheten till en rättslig prövning av huruvida avtalsvillkor är oskäliga i enlighet med direktiv 93/13.

48. Det är mot bakgrund av dessa principer som utvecklas i domstolens praxis som omständigheterna i förevarande mål måste bedömas.

C. Tillämpningen av de principer som utvecklas i domstolens praxis på omständigheterna i förevarande mål

49. Som framgår av begäran om förhandsavgörande och synpunkterna från den rumänska regeringen och kommissionen har verkställighetsförfarandet i förevarande mål följande egenskaper.

50. För det första kan det konstateras att det inte förekommer någon prövning av en nationell domstol, varken ex officio eller på konsumentens begäran, av avtalsvillkorens oskälighet i verkställighetsförfarandet. Som den rumänska regeringen påpekar får den nationella domstol som utfärdar beslutet om att godkänna verkställighet inte vägra verkställighet på grund av förekomsten av oskäliga villkor i det avtal som utgör exekutionstitel. Enligt artikel 713.2 i civilprocesslagen, i dess ändrade lydelse enligt lag nr 310/2018, får domstolen inom ramen för förfaranden där konsumenten bestrider verkställigheten inte heller, vare sig ex officio eller på konsumentens begäran, pröva huruvida avtalsvillkoren är oskäliga.

51. För det andra måste konsumenten väcka en fristående talan som inte omfattas av någon tidsfrist, för att det avtal som utgör exekutionstitel ska kunna prövas av en nationell domstol för att avgöra om det innehåller oskäliga villkor.

52. För det tredje går det att bevilja uppskov med verkställigheten om konsumenten väcker en fristående talan.

53. För det fjärde skjuts verkställigheten inte automatiskt upp tills domstolen har meddelat sitt slutliga avgörande med anledning av den fristående talan. I ett sådant förfarande får konsumenten ansöka om uppskov med verkställigheten, vilket omfattas av rättsliga villkor som måste vara uppfyllda. Bland annat måste det finnas bevis på att det krävs skyndsamhet, om det krävs att verkställigheten ska skjutas upp snarast, samtidigt som det ska ställas en säkerhet som beräknas på grundval av värdet på föremålet för talan, vilket enligt kommissionens yttranden inte motsades av den rumänska regeringen.

54. Eftersom det i förevarande mål inte finns något som skulle kunna väcka tvivel om förenligheten med likvärdighetsprincipen behöver det bara undersökas huruvida berörd nationell rätt strider mot effektivitetsprincipen.

55. Jag vill redan från början konstatera att det finns starka indikationer på att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13 mot bakgrund av effektivitetsprincipen utgör hinder för den berörda nationella lagstiftningen.

56. För det första bör det påpekas att det inte görs någon prövning av en nationell domstol, varken ex officio eller på konsumentens begäran, av huruvida villkoren i det avtal som utgör exekutionstitel är oskäliga, vid något skede i verkställighetsförfarandet.

57. För det andra verkar det finnas en betydande risk för att de berörda konsumenterna kan avskräckas från att väcka en fristående talan och begära uppskov med verkställigheten på grund av de kostnader som förfarandet kommer att medföra eller på grund av att de inte är medvetna om eller inte förstår omfattningen av sina rättigheter.

58. I det avseendet menar jag att en konsument sannolikt avskräcks från att begära uppskov med verkställigheten eftersom konsumenten i så fall måste ställa en säkerhet som beräknas på grundval av värdet på föremålet för talan. Ett sådant krav kan anses innebära att det i praktiken blir så gott som omöjligt att beviljas uppskov, eftersom det är sannolikt att konsumenten, i egenskap av gäldenär som inte uppfyllt sina betalningsskyldigheter, inte har de ekonomiska resurser som krävs för att ställa den nödvändiga säkerheten. I själva verket betyder ett sådant krav att ju högre värdet är på den fordran från borgenären som skulle kunna vara grundad på påstått oskäliga avtalsvillkor – vilket illustreras av förevarande mål, som omfattar fordringar som är avsevärt mycket högre än det sammanlagda värdet på avtalet, vilket den hänskjutande domstolen har noterat (se punkt 17 i detta förslag till avgörande) – desto större är sannolikheten för att konsumenten kommer att vara obenägen att begära uppskov med verkställigheten eller kommer att vara oförmögen att göra det.

59. Under dessa omständigheter och med hänsyn till domstolens praxis, som jag hänvisar till i punkterna 45 och 46 i detta förslag till avgörande, verkar det sannolikt att verkställighetsförfarandena kommer att avslutas innan den domstol som prövar den fristående talan har meddelat sitt avgörande. Detta skulle leda till att de berörda konsumenterna enbart skyddas i efterhand, vilket är ofullständigt och otillräckligt och således inte är ett lämpligt eller effektivt medel för att hindra fortsatt användning av oskäliga villkor enligt artikel 7.1 i direktiv 93/13. Därför delar jag kommissionens åsikt att det föreligger en verklig risk för att det avgörande som meddelas av den domstol som prövar huruvida avtalsvillkor är oskäliga blir senkomna och ineffektiva, om prövningen enbart utförs efter en fristående talan.

60. Vidare är det sant att EU-domstolen inte tog upp möjligheten att bevilja uppskov med verkställighet i beslutet av den 6 november 2019 BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti och Secapital,[26] vilket den rumänska regeringen anger och som nämns i punkt 46 i detta förslag till avgörande. Detta motsäger dock inte det faktum att enligt den berörda nationella lagstiftningen i förevarande mål – som inte behandlades i det beslutet – ska prövningen av huruvida villkoren är oskäliga i det avtal som utgör exekutionstitel inte utföras av den nationella domstolen inom ramen för verkställighetsförfarandet. I stället sker denna

[26] C-75/19, ej publicerat, EU:C:2019:950.

prövning eventuellt senare av den nationella domstol som prövar en fristående talan som har väckts av konsumenten, vilket kan anses vara uppenbart otillräckligt för att säkerställa att det konsumentskydd som är syftet med direktiv 93/13 får verkan fullt ut.

61. Följaktligen bör den nationella lagstiftning som berörs i förevarande mål också anses strida mot effektivitetsprincipen, eftersom den gör det omöjligt eller orimligt svårt att garantera det skydd som konsumenter tillerkänns genom direktiv 93/13.

62. Därför konstaterar jag att artiklarna 6.1 och 7.1 i direktiv 93/13, mot bakgrund av effektivitetsprincipen, utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som berörs i de nationella målen.

VI. Förslag till avgörande

63. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att EU-domstolen besvarar tolkningsfrågan från Judecătoria Sectorului 2 Bucureşti (Förstainstansdomstolen, sektor 2, Bukarest, Rumänien) enligt följande:

Artiklarna 6.1 och 7.1 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska mot bakgrund av effektivitetsprincipen tolkas så att de utgör hinder för nationell lagstiftning som innebär att en domstol, i samband med en invändning mot verkställighet, inte har möjlighet att ex officio eller på konsumentens begäran pröva huruvida villkoren i ett leasingavtal som utgör exekutionstitel är oskäliga eftersom det är möjligt för konsumenten att genom en fristående talan inleda ett förfarande där avtalet kan prövas för att avgöra om det innehåller oskäliga avtalsvillkor i den mening som avses i det direktivet.